

ARTIKEL I

Het Bouwbesluit 2012 wordt als volgt gewijzigd:

A

Na artikel 1.12a wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 1.12b Uitzonderingen voor een drijvend bouwwerk

1. Op het bouwen van een drijvend bouwwerk zijn de afdelingen 4.3, 4.5 en 4.6 en onverminderd het bepaalde in artikel 9.2, tiende lid, artikel 6.10 niet van toepassing. Wat betreft de afdelingen 2.3, 2.4, 2.5, 3.11, 4.1, 4.2 en 4.7 zijn de voorschriften voor een bestaand bouwwerk van toepassing. Voor artikel 2.107, achtste lid, wordt artikel 2.117, vierde lid, gelezen.
2. In aanvulling op het eerste lid zijn op een drijvend bouwwerk zonder toegankelijkheidssector de afdelingen 2.6 en 4.4 niet van toepassing.
3. Bij het bepalen van de afstand tot de perceelsgrens van een drijvend bouwwerk mag worden uitgegaan van een horizontaal gemeten afstand van 2,5 m vanuit de uitwendige scheidingsconstructie van het drijvende bouwwerk.
4. Bij toepassing van afdeling 2.12 mag bij een drijvend bouwwerk voor het aansluitend terrein worden gelezen de steiger tussen het drijvende bouwwerk en de wal.
5. Op een drijvend bouwwerk met een woonfunctie dat door functiewijziging van een schip is ontstaan zijn de hoofdstukken 2 tot en met 7 niet van toepassing.

B

Tabel 2.1 komt te luiden:

Tabel 2.1

gebruiksfunctie	leden van toepassing									
	fundamentele belastingscombinaties		buitengewone belastingscombinaties			bepalingsmethode			verbouw	
artikel	2.2	2.3	2.4			2.5	2.5a		2.5b	2.5c
lid	*	1 2	1 2 3	1 2 3	1 2 3	*	1 2	*	*	*
1 Woonfunctie	*	1 2	1 2 3	1 2 3	1 2 3	*	1 2	*	*	*
7 Logiesfunctie	*	1 2	1 2 3	1 2 3	1 2 3	*	1 2	*	*	*
Alle niet hierboven genoemde gebruiksfunctie	*	1 2	1 2 -	1 2 -	1 2 -	*	1 2	*	*	*

C

Na artikel 2.5b wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2.5c Drijvende bouwwerken

In aanvulling op het bepaalde in de artikelen 2.2 tot en met 2.5a kunnen met betrekking tot drijvende bouwwerken bij ministeriële regeling nadere voorschriften worden gegeven.

D

Het opschrift van Hoofdstuk 5 komt te luiden:

Hoofdstuk 5 Technische bouwvoorschriften uit het oogpunt van energiezuinigheid en milieu

E

Tabel 5.1 komt te luiden:

Tabel 5.1

gebruiksfunctie	leden van toepassing															grenswaarde																
	energieprestatiecoëfficiënt								thermische isolatie							luchtvolumestroom		onverwarmde gebruiksfunctieverbouw			tijdelijk bouwwerk		energieprestatiecoëfficiënt		thermische isolatie							
artikel	5.2								5.3							5.4		5.5			5.6		5.7		5.2		5.3					
lid	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	*	1	2	3	4	5	*	1, 2 en 3	1 en 5	2	3 en 4
																													[-]	[m ² .K/W]	[m ² .K/W]	[m ² .K/W]
1 Woonfunctie																																
a woonwagen	1	2	-	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	7	*	1,3	2,5	2,5	2,5
b andere woonfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	5	*	0,4	4,5	6,0	3,5
2 Bijeenkomstfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	*	1	2	3	4	5	*	1,1	4,5	6,0	3,5
3 Celfunctie																																
a in een cellingebouw	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	5	*	1	4,5	6,0	3,5
b andere celfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	5	*	1	4,5	6,0	3,5
4 Gezondheidszorgfunctie																																
a met bedgebied	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	5	*	1,8	4,5	6,0	3,5
b andere gezondheidszorgfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	5	*	0,8	4,5	6,0	3,5
5 Industrie functie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	*	1	2	3	4	5	*	-	4,5	6,0	3,5
6 Kantoorfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	5	*	0,8	4,5	6,0	3,5
7 Logiesfunctie																																
a in een logiesgebouw	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	5	*	1	4,5	6,0	3,5
b andere logiesfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	*	1	2	3	4	5	*	1,4	4,5	6,0	3,5
8 Onderwijsfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	-	1	2	3	4	5	*	0,7	4,5	6,0	3,5
9 Sportfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	*	1	2	3	4	5	*	0,9	4,5	6,0	3,5
10 Winkelfunctie	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1	2	*	1	2	3	4	5	*	1,7	4,5	6,0	3,5
11 Overige gebruiksfunctie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12 Bouwwerk geen gebouw zijnde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

F

Artikel 5.2 wordt als volgt gewijzigd:

- Onder vernummering van het tweede tot en met zevende lid tot derde tot en met achtste lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
- In afwijking van het eerste lid heeft een drijvend bouwwerk met een woonfunctie op een op <datum> bestaande ligplaatslocatie een volgens NEN 7120 bepaalde energieprestatiecoëfficiënt van ten hoogste 0.8.
- Het zesde lid (nieuw) komt te luiden:
- In afwijking van het eerste lid zijn nieuwe gebouwen waarvan de overheid eigenaar is en waarin overheidsinstanties zijn gevestigd, met ingang van 1 januari 2019 bijna energieneutraal.
- In het zevende lid (nieuw) wordt "vijfde" vervangen door: zesde.
- In het achtste lid (nieuw) wordt "vierde tot en met zesde" vervangen door: vijfde tot en met zevende.

G

Artikel 5.3 komt te luiden:

Artikel 5.3 Thermische isolatie

1. Een verticale uitwendige scheidingsconstructie van een verblijfsgebied, een toiletruimte of een badruimte, heeft een volgens NEN 1068 bepaalde warmteweerstand van ten minste de in tabel 5.1 gegeven waarde.
2. In afwijking van het eerste lid heeft de uitwendige scheidingsconstructie van een drijvend bouwwerk op een op <datum> bestaande ligplaatslocatie een volgens NEN 1068 bepaalde warmteweerstand van ten minste $3,5 \text{ m}^2 \cdot \text{K/W}$.
3. Een horizontale of schuine uitwendige scheidingsconstructie van een verblijfsgebied, een toiletruimte of een badruimte, heeft een volgens NEN 1068 bepaalde warmteweerstand van ten minste de in tabel 5.1 gegeven waarde.
4. In afwijking van het derde lid heeft de uitwendige scheidingsconstructie van een drijvend bouwwerk op een op <datum> bestaande ligplaatslocatie een volgens NEN 1068 bepaalde warmteweerstand van ten minste $4,5 \text{ m}^2 \cdot \text{K/W}$.
5. Een constructie die de scheiding vormt tussen een verblijfsgebied, een toiletruimte of een badruimte en een kruipruimte, met inbegrip van de op die constructie aansluitende delen van andere constructies, voor zover die delen van invloed zijn op de warmteweerstand, heeft een volgens NEN 1068 bepaalde warmteweerstand van ten minste de in tabel 5.1 gegeven waarde.
6. Een uitwendige scheidingsconstructie die de scheiding vormt tussen een verblijfsgebied, een toiletruimte of een badruimte en de grond of het water, met inbegrip van de op die constructie aansluitende delen van andere constructies, voor zover die delen van invloed zijn op de warmteweerstand, heeft een volgens NEN 1068 bepaalde warmteweerstand van ten minste de in tabel 5.1 gegeven waarde.
7. In afwijking van het zesde lid heeft de uitwendige scheidingsconstructie van een drijvend bouwwerk op een op <datum> bestaande ligplaatslocatie, voor zover deze geheel of gedeeltelijk grenst aan het water, een volgens NEN 1068 bepaalde warmteweerstand van ten minste $2,5 \text{ m}^2 \cdot \text{K/W}$.
8. Een inwendige scheidingsconstructie die de scheiding vormt tussen een verblijfsgebied, een toiletruimte of een badruimte, en een ruimte die niet wordt verwarmd of die wordt verwarmd voor uitsluitend een ander doel dan het verblijven van personen, heeft een volgens NEN 1068 bepaalde warmteweerstand van ten minste de in tabel 5.1 gegeven waarde.
9. Ramen, deuren en kozijnen in een in het eerste tot en met achtste lid bedoelde scheidingsconstructie hebben een volgens NEN 1068 bepaalde warmtedoorgangscoefficiënt van ten hoogste $2,2 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$. De gemiddelde warmtedoorgangscoefficiënt van de ramen, deuren en kozijnen in de in het eerste tot en met achtste lid bedoelde scheidingsconstructies van een bouwwerk is, bepaald volgens een bij ministeriële regeling gegeven bepalingsmethode, ten hoogste $1,65 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$.

10. Met ramen, deuren en kozijnen gelijk te stellen constructieonderdelen in een in het eerste tot en met achtste lid bedoelde scheidingsconstructie hebben een volgens NEN 1068 bepaalde warmtedoorgangscoefficiënt van ten hoogste $1,65 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$.
11. Het eerste tot en met het achtste lid zijn niet van toepassing op een oppervlakte aan scheidingsconstructies, waarvan de getalwaarde niet groter is dan 2% van de gebruiksoppervlakte van de gebruiksfunctie.

H

Artikel 5.9 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:
 1. Een gebruiksfunctie heeft een milieuprestatie van ten hoogste 1 bepaald volgens de Bepalingsmethode Milieuprestatie Gebouwen en GWW-werken.
2. Het tweede lid komt te luiden:
 2. Een gebouw met alleen kantoorfuncties en nevengebruiksfuncties daarvan met een totale gebruiksoppervlakte van meer dan 100 m^2 heeft een milieuprestatie van ten hoogste 1 bepaald volgens de Bepalingsmethode Milieuprestatie Gebouwen en GWW-werken.

I

Na artikel 5.10 wordt een afdeling toegevoegd, luidende:

Afdeling 5.3 Labelverplichting, bestaande bouw

Artikel 5.11 Labelverplichting kantoorfunctie

1. Het is vanaf 1 januari 2023 verboden om een kantoorfunctie in gebruik te nemen of te gebruiken zonder dat het gebouw of gedeelte daarvan waarin de kantoorfunctie is gelegen, een geldig energielabel heeft als bedoeld in het Besluit energieprestatie gebouwen met een energie-index van 1,3 of beter.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op een kantoorfunctie die een nevenfunctie is van een andere gebruiksfunctie.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op een kantoorfunctie die gelegen is in een gebouw waarin het totale gebruiksoppervlakte aan kantoorfuncties kleiner is dan 100 m^2 .
4. Het eerste lid is niet van toepassing op een kantoorfunctie die gelegen is in een gebouw of gedeelte daarvan dat behoort tot een categorie als bedoeld in artikel 2.2 van het Besluit energieprestatie gebouwen.
5. Wanneer de maatregelen die nodig zijn om de in het eerste lid bedoelde energie-index te realiseren een terugverdientijd hebben van meer dan 10 jaar dan kan worden volstaan met de energie-index die gerealiseerd wordt met het voor 1 januari 2023 treffen van de maatregelen met een terugverdientijd van tot en met 10 jaar.

Concept wijziging Bouwbesluit 2012 - 21 maart 2017

J

In artikel 6.49, eerste lid, wordt "over een weg of pad" vervangen door: over een weg, pad of steiger.

K

In artikel 7.19, eerste lid, wordt "100.000 ve/ m³" vervangen door: 2000 vezels/ m³.

ARTIKEL II

Dit besluit treedt in werking met ingang van [PM]

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

NOTA VAN TOELICHTING

I Algemeen

1. Inleiding

Met deze wijziging van het Bouwbesluit 2012 wordt specifieke regelgeving voor drijvende bouwwerken en een zogenoemde C labelplicht voor kantoren ingevoerd. Verder wordt een invulling gegeven aan de voorschriften voor duurzaam bouwen en wordt de grenswaarde voor de concentratie van asbestvezels aangepast. Ook is een enkele meer ondergeschikte wijziging aangebracht.

Drijvende bouwwerken

De aanleiding voor deze wijziging is een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 16 april 2014 in een zaak over een gemeentelijke verbouwingsvergunning voor de verbouwing van een bestaande woonboot (ABRVS 16 april 2014 ECLI:NL:RVS:2014:1331). De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelde toen dat de woonboot moest worden aangemerkt als bouwwerk. Deze uitspraak zou voor vele woonboten en andere drijvende objecten die hoofdzakelijk worden gebruikt voor verblijf kunnen betekenen dat deze voortaan als een bouwwerk in de zin van de Woningwet en de Wabo aangemerkt moeten worden. Dit zou als consequentie hebben dat veel van die woonboten niet voldoen aan de voor bouwwerken geldende regelgeving en daarmee in feite illegaal zijn geworden. Derhalve heeft het kabinet in antwoord op vragen uit de Tweede Kamer aangegeven (Kamerstukken II 2013/14, 2318) te onderzoeken hoe wet- en regelgeving voor woonboten moet worden aangepast naar aanleiding van de uitspraak. Dit heeft geleid tot de Wet verduidelijking voorschriften woonboten (Kamerstukken II 2015/16, 34434, nr. 2). In deze wet wordt met specifiek overgangsrecht geregeld dat de technische voorschriften van het Bouwbesluit 2012 niet van toepassing zijn op op het tijdstip van inwerkingtreding van die wet bestaande woonboten of bestaande andere drijvende objecten, die hoofdzakelijk worden gebruikt voor verblijf van personen. Voor dergelijke bouwwerken gaat de zorgplicht van artikel 1a Woningwet als vangnet met betrekking tot veiligheid en gezondheid gelden. Deze wijziging van het Bouwbesluit 2012 is gebaseerd op de Wet verduidelijking voorschriften woonboten.

C-labelplicht voor kantoren

Op 6 september 2013 sloten ruim veertig partijen, waaronder de overheid, het Energieakkoord voor duurzame groei (<http://www.energieakkoordser.nl/>). Dit energieakkoord heeft een looptijd tot 2020. Partijen in het Energieakkoord streven naar een energieneutrale gebouwde omgeving in 2050 met als tussenstap ten minste gemiddeld het niveau van het (huidige) label A voor alle gebouwen in 2030. Toen uit de Nationale Energie Verkenning (NEV) in 2015 bleek dat twee van de vijf doelstellingen uit het Energieakkoord niet tijdig (lees voor 2020) konden worden gehaald, hebben de partijen in het akkoord eind 2015 een intensiveringspakket samengesteld, dat voorjaar 2016 nog een

keer is aangescherpt. In dit intensiveringspakket zijn ook maatregelen opgenomen om het doel van 100 PJ finale energiebesparing per 2020 binnen bereik te brengen. De C-labelverplichting voor kantoren per 2023 maakt onderdeel van deze maatregelen uit. Het voornemen is dit wijzigingsbesluit op 1 januari 2018 in werking te laten treden.

2. Procedure en Inspraak

Van dit besluit is een concept gepubliceerd in het kader van de internet consultatie. Deze consultatie vond plaats van xxxx tot en met xxxxx.

PM

3. Code interbestuurlijke verhoudingen

Het ontwerpbesluit is voorgelegd aan de vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) in het kader van de formele adviesbevoegdheid als bedoeld in de Code interbestuurlijke verhoudingen. De VNG heeft PM

4. Notificatie

Het ontwerpbesluit is op [] gemeld aan de Europese Commissie (notificatienummer 2017/xxxxx/NL) ter voldoening aan artikel 8, eerste lid, van Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PbEG L 204), zoals gewijzigd bij Richtlijn 98/48/EG van 20 juli 1998 (PbEG L 217) (notificatierichtlijn). De meeste bepalingen van dit besluit bevatten mogelijk technische voorschriften in de zin van deze richtlijn. Deze bepalingen zijn verenigbaar met het vrije verkeer van goederen; zij zijn evenredig en waar nodig voorzien van een gelijkwaardigheidsbepaling met het oog op de wederzijdse erkenning (zie artikel 1.3 van het Bouwbesluit 2012). Van de Commissie is geen reactie ontvangen.

Melding aan het Secretariaat van de Wereldhandelsorganisatie ingevolge artikel 2, negende lid, van de op 15 april 1994 te Marrakech tot stand gekomen Overeenkomst inzake technische handelsbelemmeringen (Trb. 1994, 235) heeft niet plaatsgevonden nu in casu geen sprake is van significante gevolgen voor de handel.

5. Regeldruk

Algemeen

Nalevingskosten

Administratieve lasten

Bestuurlijke lasten

6. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Het ontwerpbesluit is beoordeeld aan de hand van de standaardtoets op handhaafde hij, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid (HUFtoets). PM

II Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

Onderdeel A

In dit nieuwe artikel 1.12b staan de uitzonderingen voor het bouwen van drijvende bouwwerken. Het eerste lid geeft een aantal uitzonderingen die grotendeels vergelijkbaar zijn met de uitzonderingen die gelden voor een woonfunctie voor particulier eigendom (artikel 1.12a). Veel drijvende bouwwerken (woonboten) worden al in particulier opdrachtgeverschap gebouwd. Drijvende bouwwerken kunnen in de meeste gevallen niet aan het Bouwbesluit 2012 voldoen als gevolg van de eisen die veel gemeenten uit het oogpunt van ruimtelijke ordening aan ligplaatsen stellen (hoogte boven het water, diepgang in het water, maximale lengte en breedte van het bouwwerk). Om deze reden gelden de uitzonderingen van dit artikel voor alle nieuw te bouwen drijvende bouwwerken. Op dit bouwen van een drijvend bouwwerk zijn de bruikbaarheidsvoorschriften van de afdelingen 4.3, 4.5 en 4.6 niet van toepassing. De verplichting tot aansluiting op het distributienet voor elektriciteit, gas en warmte (artikel 6.10) is eveneens niet van toepassing, tenzij bij een warmtenet sprake is van de situatie in artikel 9.2, tiende lid. Er kan natuurlijk altijd op vrijwillige basis worden gekozen voor een dergelijke aansluiting op het warmtenet. Wat betreft de veiligheidsvoorschriften van de afdelingen 2.3, 2.4 en 2.5, de gezondheidsvoorschriften van afdeling 3.11 en de bruikbaarheidsvoorschriften van de afdelingen 4.2, 4.3 en 4.7 zijn de eisen voor bestaande bouw van toepassing op de bouw van drijvende bouwwerken.

Verder moet in plaats van artikel 2.107, achtste lid, art. 2.117, vierde lid, worden gelezen. Art. 2.107, achtste lid, regelt dat een vluchtroute een vrije breedte moet hebben van ten minste 0,85 m en een vrije hoogte van ten minste 2,3 m. In plaats van deze waarden mag hier volstaan worden met waarden die volgen uit artikel 2.117, vierde lid, voor een vluchtroute, te weten een vrije hoogte van ten minste 1,7 m en een breedte van 0,5 m.

Uit artikel 4.24 volgt in welke gevallen een toegankelijkheidssector nodig is. Drijvende bouwwerken zullen in het algemeen niet worden aangemerkt als woongebouw, zodat er ook geen verplichting is om een toegankelijkheidssector te hebben. Het tweede lid bepaalt dat op een dergelijk drijvend bouwwerk zonder een toegankelijkheidssector de afdelingen 2.6 en 4.4 niet van toepassing zijn. Er gelden in die gevallen dus geen eisen ten aanzien van de hellingbaan en bereikbaarheid.

Het merendeel van de drijvende bouwwerken neemt een ligplaats in en is niet gelegen op een perceel. Het derde lid biedt bij drijvende bouwwerken de mogelijkheid om bij de toepassing van de op een perceel betrekking hebbende voorschriften te kiezen voor de aannahme dat de perceelgrens op een afstand van 2,5 meter van het drijvende bouwwerk ligt, ongeacht de feitelijke omstandigheden. Mochten de betrokkenen bij een drijvend bouwwerk wel zicht hebben op een in het Bouwbesluit 2012 bedoelde perceelgrens, dan staat het hen vrij om, in plaats van een fictieve afstand van 2,5 m, de feitelijke afstand tot de perceelgrens aan te houden. De perceelsgrens speelt een rol bij de voorschriften voor brandwerendheid, daglicht en ventilatie. Voor daglicht en ventilatie betekent de 2,5 m dat er geen rekening hoeft te worden gehouden met belemmeringen door naastgelegen bouwwerken. Wat betreft de beoordeling van de mate van brandwerendheid mag op

basis van die fictie er van worden uitgegaan dat op 5 meter een identiek drijvend bouwwerk aanwezig is. In de praktijk kunnen woonboten dicht bij elkaar liggen. In dergelijke gevallen zouden de voorschriften tot een minder veilige en gezonde situatie dan gebruikelijk bij nieuwbouw. Dit zal vooral kunnen optreden bij nieuwbouw op bestaande ligplaatsen waar nu ook al woonboten liggen. Bijvoorbeeld als woonboten langs een kade liggen waarbij de kopse kanten dicht bij elkaar liggen. Belemmeringen voor daglicht en ventilatie zal (aan de kopse kanten) beperkt zijn. De risico's van brandoverslag zijn beperkt en vergelijkbaar met wat voor woonwagens is geregeld. Het gaat hierbij ook om klein aantal nieuwbouwprojecten, waarbij een bestaande woonboot wordt vervangen door een nieuwe woonboot. Voor nieuwe ligplaatsen of waterkavels kan een gemeenten de positie van drijvende bouwwerken (ten opzichte van elkaar zodanig) vastleggen dat deze wel volledig voldoen aan de nieuwbouwvoorschriften voor reguliere woningen.

Met het vierde lid wordt geregeld dat bij toepassing van de voorschriften van afdeling 2.12, Vluchtroutes, voor zover gesproken wordt van "aansluitend terrein" mag worden uitgaan van de steiger tussen het drijvende bouwwerk en de wal.

Hiermee is het bij drijvende bouwwerken mogelijk een vluchtroute te laten uitkomen op een steiger. Zonder deze mogelijkheid zou een vluchtroute bij een drijvend bouwwerk moeten uitkomen bij de oever of wal, waardoor aan de steiger in bepaalde situaties zwaardere eisen zouden worden gesteld. Dit zou dan met name spelen bij een zogenaamde enkele vluchtroute over een steiger waarbij men langs andere woonboten moet vluchten. Vooral bij vervanging van woonboten op bestaande ligplaatsen zou dit tot praktische problemen kunnen leiden. Opgemerkt wordt dat een gemeente bij nieuwe ligplaatsen en waterkavels de posities van de drijvende bouwwerken ten opzichte van elkaar en de afmetingen van de steiger zodanig kan vastleggen dat er bij brand veilig over de steiger kan worden gevlucht.

Het vijfde lid bepaalt dat op een drijvend bouwwerk met een woonfunctie dat door functiewijziging van een schip is ontstaan de voorschriften van de hoofdstukken 2 tot en met 7 niet van toepassing zijn. Omdat het hier wel gaat om bouwwerken, vallen deze drijvende bouwwerken met een woonfunctie onder de werking van de Woningwet. Dit betekent dat op deze bouwwerken wel de algemene zorgplicht uit de Woningwet (artikel 1a) van toepassing is.

Het gaat hierbij dus om schepen die door functiewijziging voortaan als bouwwerk moeten worden aangemerkt (zoals een voormalig binnenvaartschip dat voortaan op een vaste ligplaats uitsluitend voor woondoeleinden gaat worden gebruikt).

Onderdelen B en C

Het Bouwbesluit 2012 bevat voor de algemene sterkte van de bouwconstructie geen specifieke rekenregels voor drijvende bouwwerken. Het nieuwe artikel 2.5c maakt het mogelijk om in de Regeling Bouwbesluit 2012 nadere voorschriften voor de constructieve veiligheid van drijvende bouwwerken op te nemen. Tabel 2.1 is overeenkomstig gewijzigd.

Onderdelen E, F en G

De inhoudelijke wijzigingen in artikel 5.2 (onderdeel F) betreffen specifieke eisen voor de energieprestatiecoëfficiënt van drijvende bouwwerken en een verduidelijking van het lid dat

betrekking heeft op bijna energieneutrale overheidsgebouwen. Verder zijn de interne verwijzingen in dit artikel overeenkomstig aangepast.

Drijvende bouwwerken

In artikel 5.2 is een nieuw (tweede) lid tussengevoegd dat regelt dat een drijvend bouwwerk met een woonfunctie dat gebouwd wordt op een op <datum> bestaande ligplaatslocatie een volgens NEN 7120 bepaalde energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van ten hoogste 0,8 heeft. Dit is minder dan voor de "andere woonfuncties" waarvoor een energieprestatiecoëfficiënt geldt van ten hoogste 0,4. Deze lichtere eis is nodig omdat op dergelijke bestaande ligplaatslocaties (denk aan kades in binnensteden) maximum bouwhoogtes gelden ten behoeve van doorzicht naar het water vanuit gebouwen langs de kade. Voor het halen van een EPC van 0,4 is in het algemeen de toepassing van zonnepanelen op het dak nodig en dit kan mogelijk leiden tot conflict met de eisen aan de bouwhoogte. Daarom mag volstaan worden met een minder zware EPC van 0,8 die zonder het aanbrengen van zonnepanelen haalbaar is.

Bijna energieneutraal

Het nieuwe zesde lid is qua inhoud grotendeels gelijk aan het oude vijfde lid, dat overigens nog niet in werking is getreden (Stb. 2015, 425). Een verschil is dat nu is aangegeven dat het om een afwijking van het eerste lid gaat. Een dergelijke wijziging is voor het moment van inwerkingtreding nodig omdat het in principe niet mogelijk is gelijktijdig aan het eerste en het zesde lid van artikel 5.2 te voldoen. Het tweede verschil is dat de datum van inwerkingtreding, 1 januari 2019, die eerder in artikel II van genoemd staatsblad was opgenomen, nu rechtstreeks in het artikel staat. Dit komt de kenbaarheid van het voorschrift ten goede. Op grond van het achtste lid (was zevende lid) wordt in de Regeling Bouwbesluit 2012 invulling gegeven aan het begrip bijna energieneutraal. Tabel 5.1 (onderdeel E) is overeenkomstig aan bovenstaande wijzigingen aangepast. Verder is in het opschrift van hoofdstuk 5 het begrip nieuwbouw geschrapt (onderdeel D). Dit hoofdstuk bevat voortaan in afdeling 5.3 ook voorschriften voor bestaande bouw (onderdeel I).

Onderdeel G

Om juridisch-technische redenen is er voor gekozen artikel 5.3 opnieuw vast te stellen. De wijzigingen bestaan uit het invoegen van een nieuw tweede, vierde en zevende lid voor de drijvende bouwwerken en het aanpassen van de interne verwijzingen in het negende tot en met elfde lid (eerder zesde tot en met achtste lid). Het nieuwe tweede lid regelt dat in afwijking van het eerste lid de verticale uitwendige scheidingsconstructie van een drijvend bouwwerk dat gebouwd wordt op een op <datum> bestaande ligplaatslocatie een lagere warmteweerstand mag hebben. Het nieuwe vierde lid regelt dat in afwijking van het derde lid de uitwendige horizontale of schuine scheidingsconstructie van een drijvend bouwwerk dat gebouwd wordt op een op <datum> bestaande ligplaatslocatie een lagere warmteweerstand mag hebben. Met het nieuwe zevende lid mag bij de drijfbak van een drijvend bouwwerk dat gebouwd wordt op een al op <datum> bestaande ligplaatslocatie worden uitgegaan van een lagere warmteweerstand. Bij deze nieuwe voorschriften speelt de overweging dat dikke lagen isolatiemateriaal bij bestaande ligplaatslocaties kunnen conflicteren met het bestemmingsplan. Een ligplaatslocatie is een ligplaats of een

aaneenschakeling van ligplaatsen. Binnen een ligplaatslocatie kan geschoven worden met de woonboten, zonder dat er sprake is van een nieuwe ligplaats.

Opgemerkt wordt dat de lichtere energiezuinigheidsvoorschriften in de onderdelen F en G slechts betrekking hebben op een zeer klein aantal nieuwbouw bouwwerken, waardoor de impact op het halen van de landelijke energiedoelstelling verwaarloosbaar is.

De wijzigingen in artikel 5.3 zijn verwerkt in tabel 5.1 (onderdeel E).

Onderdelen D en I

Met onderdeel I wordt een nieuwe afdeling toegevoegd aan hoofdstuk 5 van het Bouwbesluit 2012. Met deze wijziging is invulling gegeven aan de toezegging om een zogenoemde label C verplichting bij bestaande kantoorgebouwen te realiseren. Het is op grond van artikel 5.11 vanaf 1 januari 2023 verboden om een kantoorfunctie als zodanig te gebruiken als het gebouw of gedeelte daarvan waarin die kantoorfunctie is gelegen geen geldig energielabel heeft met een energie-index (EI) van 1,3 of beter. Er is voor gekozen om in dit lid niet van de labelklasse te spreken maar van een energielabel met een bepaalde EI. Een energie-index (EI) van 1,3 is op dit moment gelijk aan labelklasse C. Door het gebruik van het begrip EI is het niet nodig dit eerste lid aan te passen mocht de indeling in labelklassen in de toekomst worden aangepast. In het voorschrift wordt gesproken van een EI van 1,3 of beter. Een voldoende betere energieprestatiecoëfficiënt zal natuurlijk ook een betere labelklasse, bijvoorbeeld B of A, opleveren.

Het gaat om het hebben van een energielabel als bedoeld in het Besluit energieprestatie gebouwen (BEG). De labelverplichting als bedoeld in dat besluit is vooral van toepassing op transactiemomenten. De labelverplichting zoals deze uit het eerste lid voortvloeit geldt voor alle kantoorgebouwen die als zodanig gebruikt worden, ongeacht wie de eigenaar is. Dit kan betekenen dat het gaat om kantoorgebouwen die verhuurd worden, maar dit nieuwe voorschrift geldt ook bij eigen gebruik. De verplichting is in ieder geval niet afhankelijk van transactiemomenten. Hoewel het om een en hetzelfde energielabel gaat, kan de labelverplichting voortaan dus voortvloeien uit het BEG of uit het Bouwbesluit 2012. In sommige gevallen zal er al een geldig energielabel C beschikbaar zijn omdat er een eerder transactiemoment is, in andere gevallen moet nu voor 1 januari 2023 een label worden aangevraagd. In die gevallen wanneer de kwaliteit van het gebouw onvoldoende is om een C label te krijgen, is het op grond van het eerste lid nodig de voor kwaliteitsverbetering benodigde voorzieningen tijdig te treffen. Als die voorzieningen niet voor 1 januari 2023 zijn getroffen, zodat er op dat moment geen energielabel dat aan het eerste lid voldoet kan worden afgegeven, mag de kantoorfunctie niet in gebruik worden genomen of gebruikt.

Overigens wordt momenteel gewerkt aan een nieuwe bepalingsmethode voor de energieprestatie. Deze nieuwe methode, die beter recht zal doen aan de verplichtingen uit de richtlijn energieprestatie gebouwen, zal op termijn de huidige methoden vervangen en de energieprestatie uitdrukken in termen van kWh/m²·jaar in plaats van de huidige EPC en EI. Het voornemen is deze methode uiterlijk 31 december 2020 in de regelgeving aan te wijzen. Invoering van deze nieuwe bepalingsmethode zal in principe beleidsneutraal zijn, zodat dit op zichzelf niet tot nieuwe verplichtingen zal leiden. Een en ander zal in bestaande gevallen pas een rol kunnen gaan spelen na het verstrijken van de geldigheidstermijn van bestaande labels van 10 jaar.

Het eerste lid is niet van toepassing op een kantoorfunctie die een nevenfunctie is van een andere gebruiksfunctie. Dit betekent dat het verbod van het eerste lid niet geldt voor kantoorruimten bij bijvoorbeeld scholen, ziekenhuizen, winkels en buurthuizen.

Uit het derde lid volgt dat het eerste lid niet van toepassing is op een kantoorfunctie die in een gebouw is gelegen waarin de totale gebruiksoppervlakte aan kantoorfuncties kleiner is dan 100 m². In dit lid wordt alleen gesproken van gebouw en niet ook van gedeelte van een gebouw omdat daarmee voorkomen wordt dat het gebouw om aan het voorschrift te voorkomen opgeknipt wordt in stukken van kleiner dan 100 m².

Met het vierde lid is een verband gelegd met de uitzonderingen op de labelverplichting zoals deze zijn opgenomen in artikel 2.2 van het BEG. De labelverplichting is niet van toepassing in alle gevallen wanneer het kantoor ligt in een gebouw dat behoort tot een in genoemd artikel beschreven categorie. Concreet betekent dit dat de labelverplichting in ieder geval niet geldt bij kantoren in monumenten (categorie b), kantoren in slooppanden of in panden die zullen worden getransformeerd (categorie e, gebouwen die ten hoogste twee jaar worden gebruikt) en gebouwen die worden onteigend (categorie h). Onder monumenten zoals beschreven in categorie b wordt kort gezegd verstaan rijksmonumenten als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet of waarvoor een dergelijke aanvraag is gedaan en krachtens een provinciale of gemeentelijke verordening aangewezen monumenten. De andere in artikel 2.2 van het BEG opgenomen categorieën zullen naar verwachting bij kantoren niet gauw een rol spelen.

In die gevallen wanneer de kwaliteit van het gebouw onvoldoende is om een label met een EI van 1,3 te krijgen, is het op grond van het eerste lid nodig de voor kwaliteitsverbetering benodigde voorzieningen tijdig te treffen. Als die voorzieningen niet voor 1 januari 2023 zijn getroffen, zodat er op dat moment geen energielabel dat aan het eerste lid voldoet kan worden afgegeven, mag de kantoorfunctie niet in gebruik worden genomen of gebruikt. Dit vijfde lid biedt een uitzondering op deze verplichting. In die gevallen wanneer de terugverdientijd van de voor de beoogde kwaliteitsverbetering benodigde "erkende" energiebesparende maatregelen meer dan 10 jaar is, mag worden volstaan met het treffen van alle maatregelen met een terugverdientijd tot en met 10 jaar. In de praktijk kan dit betekenen dat in dergelijke gevallen volstaan mag worden met een hogere EI ofwel een slechtere labelklasse. In dat geval moet de eigenaar/gebruiker desgevraagd wel ten genoegen van het bevoegd gezag aantonen dat hij of zij voor 1 januari 2023 alle erkende maatregelen heeft genomen met een terugverdientijd tot en met 10 jaar én een geldig op basis van die voorzieningen verstrekt energielabel tonen.

Omdat de nieuwe afdeling 5.3 betrekking heeft op bestaande bouw is met de wijziging in onderdeel D het begrip "nieuwbouw" in het opschrift van Hoofdstuk 5 geschrapt.

Onderdeel H

Met de wijziging van het eerste en tweede lid van artikel 5.9 is een grenswaarde voor de milieuprestatie geïntroduceerd. De uitstoot van broeikasgassen en de uitputting van grondstoffen van een bouwwerk moeten worden berekend en de uitkomst van deze berekening moet voortaan beter of gelijk aan de gestelde grenswaarde zijn. Het nieuwe voorschrift geldt voor de woonfunctie en voor gebouwen met alleen kantoorfuncties en nevengebruiksfuncties daarvan met een totale gezamenlijke gebruiksoppervlakte van meer dan 100 m². Voorheen gold alleen een milieuprestatieberekening (kwantificering) voor deze gebouwfuncties, zonder dat hieraan een

grenswaarde was gekoppeld. Met de Bepalingsmethode Milieuprestatie gebouwen en GWW-werken kan de milieuprestatie op eenduidige en controleerbare wijze worden vastgesteld. De berekening vindt plaats op basis van het materiaalgebruik met gebruikmaking van milieudata uit de Nationale Milieu Database (NMD). Deze systematiek maakt het mogelijk dat de bouwer of opdrachtgever weloverwogen kan kiezen voor het materiaalgebruik met zo min mogelijk milieueffecten.

Aan deze grenswaarden is in het voorschrift geen eenheid gekoppeld, maar uit de bepalingmethode volgt dat het gaat om in een 1-puntscore uitgedrukte milieuprestatie van ten hoogste 1 per m² bruto-vloeroppervlakte. Bij de bepaling van de milieuprestatie hoeven alleen die constructieonderdelen en installaties te worden meegenomen die nodig zijn om te voldoen aan de overige voorschriften van het Bouwbesluit. In het *eerste* lid is aangegeven dat een woonfunctie een milieuprestatie heeft van ten hoogste 1 bepaald volgens de Bepalingsmethode Milieuprestatie gebouwen en GWW-werken. De grenswaarde betekent dat het merendeel van de nieuw te bouwen woningen hier aan kan voldoen. Deze getalswaarde is afgeleid uit het rapport 'Bepaling kwaliteitsniveaus milieuprestatie van woonfuncties' (W/E adviseurs d.d. 14 november 2014, zie www.rijksoverheid.nl). Met grenswaarde voor de milieuprestatie van de kantoorfunctie die eveneens 1 is, is aangesloten bij de 'nulwaarde' uit het private certificeringstelsel van duurzaam vastgoed 'BREEAM-NL'. Uit de tabel volgt dat deze eis geldt voor iedere afzonderlijke woonfunctie behalve voor een woonwagen. In de bepalingmethode is aangegeven hoe -bij woonfuncties in een woongebouw of een gebouw met andere gebruiksfuncties- gemeenschappelijke functies naar de afzonderlijke woonfunctie moeten worden toegerekend. Het eerste lid heeft geen betrekking op nevenfuncties van de woonfunctie. Een buitenberging hoeft daarom niet te worden meegenomen bij de bepaling van de grenswaarde. Het *tweede* lid geeft voor een gebouw met alleen kantoorfuncties en nevenfuncties daarvan met een gebruiksoppervlakte van meer dan 100 m² een zelfde eis als het eerste lid. Het gaat in de praktijk om een gewoon kantoorgebouw waarbij elke gebruiksfunctie anders dan een kantoorfunctie ten dienste van de kantoorfunctie of kantoorfuncties in dat kantoorgebouw staat. Bij de bepaling van de in het tweede lid bedoelde gebruiksoppervlakte van 100 m² zal ook de gebruiksoppervlakte aan nevenfuncties moeten worden meegeteld. Het gaat dan bijvoorbeeld om een kantine of vergaderruimten (bijeenkomstfunctie). Het tweede lid geldt dus niet voor een gebouw met naast de kantoorfunctie een of meer gebruiksfuncties van een andere soort, die geen nevengebruiksfunctie van de kantoorfunctie zijn, zoals bij een combinatiegebouw met kantoren en daaronder gelegen winkels.

Onderdeel J

Artikel 6.49 (Bereikbaarheid van gebouwen voor personen met een functiebeperking) is zo gewijzigd dat de route tussen de openbare weg en een toegang van een toegankelijkheidssector voortaan ook mag lopen over een steiger.

Onderdeel K

Artikel 7.19 heeft betrekking op het voorkomen van uit het oogpunt van gezondheid onaanvaardbaar hoge concentraties van asbestvezels en formaldehyde in de lucht van voor mensen toegankelijke ruimten van bouwwerken. Wanneer de in het eerste lid (concentratie van asbestvezels) of tweede lid (concentratie van formaldehyde) genoemde grenswaarde wordt overschreden, kan het bevoegd gezag zo nodig besluiten om het gebruik van (het desbetreffende

deel) van het bouwwerk te doen staken totdat maatregelen zijn genomen waarmee de concentratie wordt teruggebracht tot een onder de betreffende grenswaarde gelegen niveau. Welke maatregelen noodzakelijk zijn, zal mede kunnen afhangen van de bron(nen) van de te hoge concentratie. Dit zal van geval tot geval moeten worden beoordeeld.

Voorschriften over concentraties van asbestvezels en formaldehyde waren tot de inwerkingtreding van dit besluit opgenomen in de Regeling Bouwbesluit 2003. De reikwijdte van die voorschriften was beperkt tot concentraties die uit bouwmaterialen afkomstig zijn. Te hoge concentraties asbestvezels en formaldehyde in een voor mensen toegankelijke ruimte kunnen echter ook uit andere bron komen, bijvoorbeeld uit ventilatiekanalen (asbest) of materiaal dat gebruikt is voor de aankleding van de ruimte. Om die reden heeft het voorschrift van artikel 7.19 niet alleen betrekking op bouwmaterialen.

Op grond van het eerste lid mag de concentratie van asbestvezels in de lucht, in voor mensen toegankelijke ruimten van een bestaand bouwwerk niet groter zijn dan 2.000 vezels/m³. De grenswaarde in dit eerste lid is aangepast om aan te sluiten bij de wijziging van de grenswaarden in het Arbeidsomstandighedenbesluit (Stb. 2016, Nr. 340). Omdat asbest niet meer mag worden toegepast in de nieuwbouw beperkt het voorschrift zich voortaan tot bestaande bouw. De concentratie asbestvezels in de lucht wordt bepaald volgens NEN 2991.

Aangenomen mag worden dat een ruimte na vrijgave op basis van de eindbeoordeling die is voorgeschreven in artikel 4.51a van het Arbeidsomstandighedenbesluit voldoet aan de corresponderende grenswaarde voor asbestvezels in de binnenlucht uit het Bouwbesluit 2012 en dat het daarom niet nodig is na een vrijgave conform genoemd artikel 4.51a alsnog een risicobeoordeling uit te voeren om te controleren of is voldaan aan de eisen uit het eerste lid. Bij werkzaamheden met asbest waarbij de concentraties asbestvezels in de lucht boven de in artikel 4.46 van het Arbeidsomstandighedenbesluit genoemde grenswaarden (2.000 vezels/m³) voor asbest komen, is dus een eindbeoordeling conform artikel 4.51a van het Arbeidsomstandighedenbesluit verplicht.

Artikel II

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van dit besluit, [PM].

Bij het bepalen van het moment van inwerkingtreding is rekening gehouden met de vaste verandermomenten.